

stva »neadekvatnega«. Metode preprečevanja rasti tega dela prebivalstva so bile tako imenovane karantene in prisilna sterilizacija. V ZDA je bilo zato na podlagi pravnih možnosti, ki jih je izsililo evgenistično gibanje, steriliziranih 45.000 ljudi, večinoma revnih žensk. Evgeniki, ki so zagovarjali tudi metode kontrole rojstev, pa so bili kasneje razočarani, saj so opazili, da so te metode vplivale na zmanjševanje številnosti članov družin v srednjih in višjih slojih, manj pa na številnost članov družin domnevno biološko inferiornih nižjih slojev, kar seveda ni bilo v skladu s projektom postopnega »ozdravljenja družbe s povečevanjem proporca rojstev superiornih posameznikov superiornim staršem«. Poleg tega pa je evgenično gibanje zamrlo tudi spricho dokaj očitnih podobnosti z rasnimi teorijami v nacizmu.¹⁷

Družina, seksualnost, svoboda

Vse, kar smo do tu nanizali, opozarja na dejstvo, da je ideološko polje, označeno s pojmom družine in/ali zakonske zveze, polje konfrontacije v grobem dveh ideoloških sistemov. Na eni strani pač tistega, ki bi ga pogojno lahko imenovali konservativnega, in ki običajno deluje bodisi z zaledjem skrbniških aparatov države bodisi se odklonilno ozira na vmešavanje državnih instanc. Ne glede na inačico pa vedno zahteva zavarovanje družine, zdaj v imenu nacije, zdaj v imenu morale, zdaj v imenu ekonomije, zdaj v imenu vere itn. V optiki te usmeritve se v družini, ki kot ustanova nastane s sklenitvijo zakonske zveze, realizirajo dogmatsko postavljeni občestveni ideali ali vsaj socialna stabilnost občestva. Nasproti temu nastopa vrsta gibanj, ki pa se dandanes vse bolj navezujejo na sodobni feminizem, in kljub širokemu spektru nazorov – od radikalne zahteve po ukinitvi družine do liberalnega modela zagotavljanja uslug za sicer svobodno družino – vendarle zastopajo načela svobode ter bolj ali manj permissivne vzgoje otrok. Ta gibanja postavljajo svoje zahteve predvsem na podlago pravic ženske. Toda med obema pozicijama ni prave simetrije. Zastopniki prve smeri običajno govorijo o družini kot podrejeni kategoriji, torej o družini kot temelju družbe, kot o »celici«, v kateri naj se realizira tisto, kar »družba« (namreč sami ti konservativci) šteje za dobro. Zastopniki drugega tipa diskurza pa govorijo o družini kot o konkretni družbeni formi, o njenih problemih v konkretnem družbenem kontekstu, v danih materialnih razmerah ipd. *Toda, kot vidimo, se problem družine v obeh primerih definira predvsem kot problem ženske!* Torej je pravi naslovnik pozivov za zdravo družino pravzaprav ženska, ki naj bi se v imenu družine kot najvišje vrednote podredila določenim zahtevam, ki jih postavljajo naci-

¹⁷ O evgeniki prim. Rosalind P. Petchesky, *Abortion and Woman's Choice*, London 1986.